

Η πόλη γράφει (σ)τους τοίχους. Το γλωσσικό τοπίο της Θεσσαλονίκης (The city writes (on) the walls: The linguistic landscape of Thessaloniki)

Το γλωσσικό τοπίο αναφέρεται στη γραπτή παραγωγή λόγου σε διάφορες επιφάνειες του δημόσιου χώρου (π.χ. τοίχους, κολώνες, πόρτες, παγκάκια, παιδικές χαρές, προσόψεις πολυκατοικιών) και αποτελεί ένα ιδιαίτερο κειμενικό είδος (genre), που ανήκει στον λόγο του αστικού τοπίου (urban discourse) (Scollon & Scollon 2003). Εμφανίζεται με ποικίλες κειμενικές μορφές, όπως συνθήματα δρόμου, γκραφίτι, πινακίδες και οδική σήμανση, εμπορικές επιγραφές, χειρόγραφες ανακοινώσεις, γιγαντοαφίσες, ενυπόγραφα και ανυπόγραφα πολιτικά ή ακτιβιστικά μηνύματα. Με άλλα λόγια, το γλωσσικό τοπίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του αστικού τοπίου και αλληλεπιδρά μαζί του. Ειδικότερα, το γλωσσικό τοπίο είναι συνυφασμένο με διακριτές κοινωνικές δραστηριότητες, ενώ εγγράφει τις κοινωνικές διεργασίες στις οποίες εμπλέκεται ο δημόσιος χώρος (π.χ. συμμετοχή σε κοινωνικές ομάδες, έκφραση διαμαρτυρίας, άσκηση κοινωνικού ελέγχου και εξουσίας κλπ.). Ακόμα, συνδέεται άρρηκτα με το συγκεκριμένο χώρο (π.χ. πού τοποθετείται, τι συμβολισμούς φέρει στο συγκεκριμένο γεωγραφικό σημείο, πώς συνομιλεί με άλλα κείμενα στον ίδιο χώρο) και χρόνο (π.χ. πότε γράφτηκε, μέχρι πότε θα βρίσκεται εκεί, πώς συνομιλεί με άλλα κείμενα στον ίδιο χρόνο) στον οποίο εντάσσεται.

Στόχος της έρευνας για το γλωσσικό τοπίο, το οποίο εκπονείται στο πλαίσιο του Δικτύου Συγκριτικής Γλωσσολογίας (Deutsch-Mittelmeeresches Netzwerk Sprachwissenschaft) και του Εργαστηρίου Εκπαιδευτικής Έρευνας και Γλωσσικών Εφαρμογών με τη συμμετοχή φοιτητριών και φοιτητών του Τμήματος, είναι η (φωτογραφική) συλλογή γλωσσικού υλικού από την πόλη της Θεσσαλονίκης, αλλά και από άλλες πόλεις, η αρχειοθέτηση αυτού και η δημιουργία ενός σώματος κειμένων με σκοπό την ανάλυση του γλωσσικού τοπίου σε συγκεκριμένους κοινωνικά οριοθετημένους χώρους (π.χ. σχολεία, πανεπιστήμια, συγκεκριμένες γειτονίες του αστικού τοπίου), μέσα από μια *πολυπρισματική* και *συγκριτική* οπτική. *Πολυπρισματικά*, θα μελετηθεί το γλωσσικό υλικό μέσω θεωρητικών εργαλείων και εργαλείων ανάλυσης σωμάτων από διαφορετικές σκοπιές της γλωσσολογίας (μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία, κοινωνιογλωσσολογία, ανάλυση λόγου), προκειμένου να διερευνηθούν τα χαρακτηριστικά αυτού του ιδιαίτερου κειμενικού είδους. *Συγκριτικά*, θα επιχειρηθεί η αντιπαραβολή του γλωσσικού υλικού με άλλα αντίστοιχα σώματα κειμένων γλωσσικού τοπίου στην Ελλάδα και το εξωτερικό

Τα ερευνητικά ερωτήματα αναφορικά με το γλωσσικό τοπίο τα οποία θα διερευνηθούν είναι τα παρακάτω, μεταξύ άλλων:

- Ποιες γλωσσικές συμβάσεις ακολουθεί και ποιες 'παραβιάζει' το γλωσσικό τοπίο ως κειμενικό είδος σε μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό και πραγματολογικό επίπεδο;
- Ποιες είναι οι γλωσσικές ποικιλίες και τα επίπεδα ύφους από τα οποία αντλεί το κειμενικό είδος του γλωσσικού τοπίου;

- Σε ποιους κοινωνικά οριοθετημένους χώρους το γλωσσικό τοπίο είναι μονόγλωσσο και σε ποιους πολύγλωσσο (και ποιες γλώσσες επιλέγονται);
- Πώς εγγράφεται η παρουσία συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων στον δημόσιο χώρο μέσω των γλωσσικών επιλογών που αξιοποιούνται;
- Ποια είναι η θεματολογία του γλωσσικού τοπίου ως κειμενικού είδους και πώς κατασκευάζεται η κοινωνική πραγματικότητα μέσω των γλωσσικών επιλογών που αξιοποιούνται;

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Androutsopoulos, J. (υπό δημοσίευση). Linguistic Landscape-Forschung mit dem Smartphone: Möglichkeiten und Grenzen der Webapplikation LinguaSnappHamburg. In E. Ziegler & H.F. Marten (επιμ.): *Linguistic Landscapes im Deutschsprachigen Kontext*. Frankfurt a.M: Peter Lang.
- Blommaert, J. (2013). *Ethnography, Superdiversity, and Linguistic Landscapes: Chronicles of Complexity*. Bristol: Multilingual Matters.
- Blommaert, J. (2017). Mobility, Contexts, and the Chronotope. *Language in Society* 46: 95-99.
- Blommaert, J.M.E. & Maly, I.E.L. (2014). Ethnographic Linguistic Landscape Analysis and Social Change: A case Study. (pp. 1-27). *Tilburg Papers in Culture Studies*: 100. https://www.tilburguniversity.edu/upload/6b650494-3bf9-4dd9-904a-5331a0bcf35b_TPCS_100_Blommaert-Maly.pdf
- Canakis, C. (2016). Snapshots of the Balkans through Ethnographic Investigation of the Linguistic Landscape. *Punctum* 2(2):24-65.
- Gorter, D. (ed) (2006). *Linguistic Landscape: A New Approach to Multilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Κητής, Ε. Δ & Κουτούπη-Κιτή, Ε. (2015). Συνθήματα Δρόμου: Ένα Ξεχωριστό Κειμενικό Είδος. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 35: 286-297.
- Jaworski, A. & Thurlow, C. (eds) (2010). *Semiotic Landscapes. Language, Image, Space*. New York: Routledge.